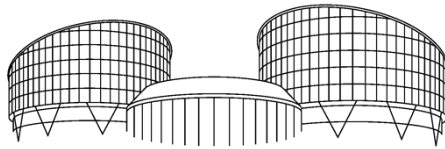

Превод от френски език

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТИ СЪСТАВ

ДЕЛО O.D. срещу България

(Жалба № 34016/18)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

10 октомври 2019 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

20.01.2020 г.

Това решение ще стане окончателно при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията. Може да бъде предмет на редакционни промени.

По делото О.Д. срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение) на заседание в състав:

Анжелика Нусбергер (Angelika Nußberger), председател,
Ганна Юдкивска (Ganna Yudkivska),
Йонко Грозев (Yonko Grozev),
Сиофра О'Лиъри (Síofra O'Leary),
Мартинш Митс (Mārtiņš Mits),
Летиф Хюсеинов (Lətif Hüseynov),
Ладос Чантуриа (Lado Chanturia), съдии
и Клаудиа Вестердик (Claudia Westerdiek), секретар на отделението

След закрито заседание, проведено на 10 септември 2019 г.,
Постановява следното решение, което беше прието на посочената дата:

ОТНОСНО ПРОИЗВОДСТВОТО

1. Делото е образувано по жалба (№ 34016/18) срещу Република България, подадена в Съда на 13 юли 2018 г. на основание член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от сирийски гражданин, М.О.Д. („жалбоподателят“). На основание Правило 47 § 3 от своите Правила Съдът реши да запази в тайна самоличността на жалбоподателя.

2. Жалбоподателят е представляван от г-н Г. Войнов, адвокат към Хелзинкския комитет в Република България, неправителствена организация със седалище в гр. София. Българското правителство („Правителството“) се представлява от правителствения агент, г-жа А. Панова, от Министерството на правосъдието.

3. На 20 юли 2018 г. дежурният съдия решава да приложи член 39 от Правилника и да посочи на Правителството да не експулсира жалбоподателя, докато трае производството пред Съда. В същия ден Съдът реши и да даде приоритет на делото (Правило 41 от Правилата на Съда).

4. На 28 ноември 2018 г. твърденията за нарушения във връзка с членове 2, 3 и 13 от Конвенцията относно риска за живота и физическата неприкосновеност на жалбоподателя, ако заповедта за експулсиране бъде изпълнена, както и наличието на ефективно правно средство за защита в тази връзка, са съобщени на Правителството и жалбата в останалата ѝ част е обявена за недопустима в съответствие с Правило 54 § 3 от Правилата на Съда.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1991 г. в град Хомс, Сирия, като по настоящем живее в София.

A. Пристигането на жалбоподателя в България, наказателното производство срещу него и първото му искане за убежище

6. Жалбоподателят посочва, че на 26 май 2011 г. се присъединява към сирийската армия, когато е достигнал възрастта, необходима за военна служба. Той заявява, че е преминал професионално военно обучение в специалните подразделения в Дамаск, по-специално за военни битки в градските райони, в продължение на десет месеца, преди да бъде прехвърлен в службите в Алеппо за три месеца. Щял е да достигне до чин „сержант“. Според някои доказателства от преписката жалбоподателят е бил снайперист и има компетенциите да си служи с ракети. На 21 юни 2012 г., докато е бил дежурен на контролно-пропускателен пункт в Алеппо, той е отказал да изпълни офицерска заповед за откриване на огън по превозно средство. Бил е изпратен в казармата и веднага е започнато разследване за неизпълнение на военна заповед. Жалбоподателят казва, че в същия ден е дезертирал, а по-късно се е присъединил към Свободната сирийска армия за период от девет месеца. Напуснал е Сирия незаконно през март 2013 г., като за период от три месеца е останал в Турция. Тъй като там не е можел да поиска официално закрила като бежанец, е решил да го направи в друга европейска държава. С помощта на трафикант той е пристигнал в България от Гърция и Северна Македония¹.

7. На 18 юни 2013 г. българската гранична полиция арестува жалбоподателя на българо-румънската граница, тъй като не е представил документ за самоличност. Срещу жалбоподателя е образувано наказателно производство за опит за напускане на страната без разрешение от страна на компетентните органи, престъпление по член 279 от Наказателния кодекс. С определение от 21 юни 2013 г. Районният съд одобрява споразумение между жалбоподателя и районния прокурор, което предвижда, че жалбоподателят се признава за виновен по повдигнатите срещу него обвинения, отказва се да бъде съден и му се налага присъда лишаване от свобода за срок от седем месеца с три години изпитателен срок, както и глоба от 120 български лева (BGN) или около 60 евро (EUR).

¹ Тогава наричана „Бивша Югославска Република Македония“.

8. На 12 август 2013 г. жалбоподателят подава искане за предоставяне на статут на бежанец в България. На 21 май 2014 г. Агенцията за бежанците решава да спре процедурата, тъй като жалбоподателят не се е явил на интервюто, на което е бил поканен на 10 април 2014 г. С отделно решение от 16 октомври 2014 г., Агенцията за бежанците прекратява процедурата, след като установява, че три месеца след решението за спиране жалбоподателят не се е явил да изложи евентуалните причини, възпрепятстващи изпълнението на задълженията му по процедурата.

Б. Заповедта за експулсиране срещу жалбоподателя

9. Със заповед от 6 ноември 2013 г. Държавна агенция „Национална сигурност“ нарежда експулсирането на жалбоподателя, както и забрана за влизане в страната за период от пет години с мотива, че присъствието му на територията на Република България представлява заплаха за националната сигурност. В заповедта се взема предвид предложението на административния орган с конфиденциално съдържание, регистрирано под номер RB202001-001-03-T-6-147666 от 4 ноември 2013 г. Отделна заповед от същия ден разпорежда административно задържане на жалбоподателя с оглед заповедта за експулсиране и предвид факта, че жалбоподателят не притежава документи за самоличност.

10. Двете заповеди са били връчени на жалбоподателя на 19 ноември 2013 г. На същата дата той е задържан и настанен в специализиран център за временно задържане на чужденци. На 7 януари 2015 г. е освободен.

11. Жалбоподателят подава жалба срещу заповедта за експулсиране и забраната да влиза в страната пред Върховния административен съд. В жалбата си той поддържа, че заповедта е незаконна и неоснователна, тъй като според него няма налични данни, позволяващи да се направи заключение, че представлява заплаха за националната сигурност. Твърди също така че експулсиране в Сирия би го изложило на опасност от смърт и малтретиране, предвид положението на въоръжен конфликт в тази страна. Заявява и че не е упражнил правото си на защита, тъй като не е имал възможност да се запознае със съдържанието на административно предложението на административния орган, което е било поверително, цитирано в параграф 9 по-горе, нито по време на административната процедура, нито в съдебната фаза. Накрая иска спиране на изпълнението на заповедта за експулсиране до приключване на производството.

12. Последното искане е отхвърлено от състав от трима съдии на Върховния административен съд в частно производство с определение от 21 март 2014 г. В това определение съдът по-конкретно установява,

че жалбоподателят не е представил доказателства, опровергаващи подозренията, че представлява заплаха за националната сигурност. Съдът също така посочва, че въпросната заповед не определя приемащата държава. Призован да се произнесе относно степента на риск от връщане в страната по местоназначение, в решението си по същество ВАС счита, че в случая, предвид твърденията, свързани със заплахи за сигурността на жалбоподателя, ако трябва да се върне в Сирия, той не може да бъде експулсиран в тази държава, което не означава, че заповедта не може да бъде изпълнена. На 15 май 2014 г. това решение е потвърдено от състав от петима съдии на същия съд.

13. С окончателно решение от 6 август 2014 г. Върховният административен съд отхвърля жалбата на жалбоподателя по същество. Той поддържа следните мотиви:

„Оспорваната заповед (...) е изготвена от компетентен орган по смисъла на чл. 44, ал. 1 от Закона за чужденците в Република България в съответствие с изискванията за форма и съдържание на административния акт и при представяне на конкретни мотиви, изложени в административната преписка (...).

Предложението за налагане на принудителна административна мярка „експулсиране“ [на жалбоподателя], класифицирана в съответствие с чл. 25 във връзка с чл. 28, ал. 2, т. 3 от Закона за защита на класифицираната информация, представлява материалното основание за изготвяне на акта по смисъла на чл. 44, ал. 1, предложение последно от Закона за чужденците в Република България.

(...) В конкретния случай административният орган представи административната преписка по изготвянето на оспорвания акт. Тя съдържа писмени документи, които не са оспорени от жалбоподателя, както и снимки. Анализирани в тяхната цялост, представените доказателства установяват наличието на фактически обстоятелства, обосноваващи налагането на оспорваните административни мерки.

Твърденията на жалбоподателя, че правото му на защита е било нарушено с оглед на твърдения от него отказ за предоставяне на достъп до делото, са неоснователни.

С решение от 21 февруари 2014 г. [на жалбоподателя] е предоставена правна помощ под формата на процесуално представителство и неговото лично присъствие по време на производството, както и съдействието на устен преводач, говорещ майчиния му език, също са били осигурени. Справката за запознаването с делото [позволява да се установи в настоящото дело], че адвокат М. е разглеждал класифицираното дело на 4, 6 и 7 март, 25 и 28 април и 6 и 10 юни 2014 г. Освен това на 6 март 2014 г. класифицираното дело е било разгледано от адвокат А.,

представляваща [жалбоподателя]. Също така твърденията на жалбоподателя във връзка с твърдения отказ за достъп до информацията се опровергават от подписите на неговите представители, удостоверяващи лично, че са се запознали без ограничения с делото. Като се имат предвид тези данни, Върховният административен съд е на мнение, че запознаването с делото, класифицирано по причини, свързани с националната сигурност, осем пъти в рамките на три месеца от различни представители на съответното лице, гарантира на последното пълно упражняване на правото му на защита.

(...) [Следва] да се вземе предвид, че съгласно чл. 46 във връзка с чл. 42 от Закона за чужденците в Република България, законността на заповедите, налагащи принудителна административна мярка „експулсиране“ (съчетана със „забрана за влизане в страната“) може да бъде оспорена (...) [пред] Върховния административен съд. Приемането на Закона за чужденците в Република България, включително измененията, [на които той е бил предмет досега], бележи съществена разлика от закона, приложим преди 1998 г. Всъщност изключването от страна на последния на обжалване пред съд на тази категория заповеди доведе до това, че Европейският съд по правата на човека констатира [поредица] нарушения на [Конвенцията].

(...) (Ч)л. 46, ал.3 предвижда, че заповедта за експулсиране не се мотивира. Както обаче беше отбелязано, мотивите са изложени в административната преписка; те отразяват решението на административния орган и предлагат възможността съдът да извърши контрол на законността на заповедта. (...)

[П]о отношение на съществуването на данни, според които жалбоподателят може да представлява риск за националната сигурност, съдът взема предвид следните факти:

- по време на административното производство е установено и жалбоподателят не го оспорва, че на 18 юни 2013 г. е бил задържан на „Дунав мост“ при опит да напусне незаконно страната на митническия контролен пункт, престъпление, за което той е признат за виновен в [наказателно производство].

(...) [Жалбоподателят] твърди пред този съд, че крайната цел на неговите премествания е „която и да е европейска държава“.

Въз основа на показанията на [жалбоподателя] е установено, че той има професионални умения във воденето на военни действия и че по време на конфликта в Сирия е напуснал редовната армия и се е присъединил към свободната сирийска армия. Съществуват

данни, [сочеши, че жалбоподателят] е снайперист и че може да си служи с ракети. [Жалбоподателят] владее много добре английски език и потвърждава, че е получил [специализирано] обучение за участие във военни битки в градските райони (...). Той има профил в социалната мрежа „Facebook“ под името [А. О. Н. и О.Д.].

Анализът на събраните доказателства и снимките, намерени в интернет, на които жалбоподателят позира демонстративно, носи брада и военна униформа и държи в ръка автоматично оръжие, [го показва като] човек, който е радикално ангажиран с военната кауза на джихадисткото формирование във военната област. От разпита на [жалбоподателя] и показанията му пред този съд става ясно, че той е бил подпомаган от лица, споделящи същите идеи [като него], в Гърция, Турция и Бившата Югославска Република Македония (и дори в Сърбия (...)), за да остане [в тези държави] и да премине незаконно границите. Това налага заключението, че той поддържа контакти с неидентифицирани лица, свързани с неговата кауза и присъстващи в съседните на България държави.

Обстоятелствата, описани [по-горе], се потвърждават и от показанията, дадени от [А.Р.], [вече] експулсиран, по време на неговия разпит (...). В този смисъл административният орган констатира, че [жалбоподателят] е дошъл на територията на Република България с цел да влезе в държава членка на Европейския съюз. За да се стигне до такова заключение, законът не изисква категоричното установяване на това обстоятелство, а наличието на достатъчни данни. Такива данни присъстват в преписката, [включително данни], потвърдени от позоваването на конкретен източник.

С оглед на историческия контекст на случая, трябва да се вземе предвид фактът, че Свободната сирийска армия, към която жалбоподателят твърди, че е дезертирал [от редовната армия], представлява разнороден конгломерат, съставен от войници дезертьори от редовната армия на Башар Асад или от такива, които не одобряват режима и са се присъединили към него спонтанно, както и от различни паравоенни формирования и бойни групи на ислямистки и терористични организации. Броят, етническата принадлежност, националността, идеологията или членовете на тези организации са различни. Организацията „Джабхат ан-Нусра“ играе главна роля в спектъра на опозицията и се определя като клон на терористичната организация „Ал-Кайда“ в Сирия. Тя е включена в списъка на терористичните организации на ООН и САЩ от 2012 г.

През октомври 2011 г. в Турция е създаден „Сирийският национален съвет“. Определя се като най-добре организираната опозиционна сила за провеждане на операции срещу управляващия режим на Башар Асад. Процесите, насочени към ислямизацията на конфликта, започват в началото на 2013 г. с все по-видимото участие на международни джихадисти, знаейки, че основната роля се играе от [организацията] „Джабхат ан-Нусра“.

Съгласно буква р) от приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) № 632/2013 на Комисията от 28 юни 2013 г. за изменение за сто деветдесет и четвърти път на Регламент (ЕО) № 881/2002 на Съвета за налагане на някои специфични ограничителни мерки срещу определени лица и образувания, свързани с мрежата на Ал-Кайда, организацията „Джабхат ан-Нусра“ е квалифицирана в нормативен акт като организация, подобна на „Ал-Кайда“, и следователно лицата, които са членове на тази организация или които са свързани с нея, са обект на мерките, предвидени в Регламент [(ЕО)] № 881/2002 относно замразяването на средства и други финансови и икономически ресурси.

В контекста на настоящия случай и като се вземат предвид оперативните данни, установени от [Държавна агенция „Национална сигурност“], посочващи участието на [жалбоподателя] в организацията „Джабхат ан-Нусра“, клон на „Ал-Кайда“, в съответствие с горепосочения регламент следва да се счита, че той представлява опасност за националната сигурност. От една страна е поддържането [от негова страна] на приятелски контакти в различни географски райони на Балканите, а от друга са военните му умения и по-специално в контекста на неговото поведение (специфичен профил, демонстриращ намерението му да използва своите умения, а не да бяга в друга държава), водят до заключението, че [жалбоподателят] не е влязъл в страната като бежанец, а като добре обучен и подготвен войник. Следва да се отбележи, че по време на разпита му на 22 ноември 2013 г. той е посочил, че има двама братя, практикуващи професията инженер в Ливан и две сестри в Турция. По време на неговото изслушване от този съд на съдебното заседание на 10 юни 2014 г. той заяви, че има две сестри и един брат в Турция и един брат в Саудитска Арабия.

Освен това фактът, че [жалбоподателят] е напуснал редиците на опозиционните формирования, за да влезе в България, поражда съмнения. Тъй като той твърди, че фактът, че е напуснал армията на Башар Асад и е преминал на страната на противниците, е резултат от [отказа му да изпълни] военна заповед, няма данни, сочещи на какво основание е оставил опозиционните формирования, за да дойде в България, особено след като най-близките му роднини са

установени в Турция, [държава, през която] е преминал, [за да влезе в България]. Няма данни и [жалбоподателят] не твърди, че е прекъснал контактите си с опозиционните структури в Сирия. Това позволява да се предположи, че е напуснал военния фронт, за да прехвърли уменията и бойните си задачи другаде за постигане на други по-специфични цели.

(...)

Предвид събраните доказателства, съдът счита, че обстоятелствата, изложени от административния орган, са с голяма степен на вероятност, доколкото не може да се заключи, че твърденията [на този орган] са произволни. В този контекст следва да се вземе предвид и че (...) принудителната административна мярка, т.е. съдебното решение, упражняващо контрол върху законността на същата, не представлява акт за прекратяване на воденото от органите на националната сигурност разследване срещу засегнатото лице. Следователно, в контекста на извършения съдебен контрол относно законосъобразността на заповедта за експулсиране преди всичко е необходимо да се докаже и установи, [че съществува] голяма вероятност това лице да е извършило деяния, представляващи опасност за националната сигурност, или да е на път да извърши такива деяния. Трябва ясно да се подчертае, че решението на административния съд няма характер на присъда и не се ползва със силата на пресъдено нещо по отношение на престъпния аспект на дейностите на лицето.

(...)

От доказателствата по делото (...) е видно, че [жалбоподателят] е подал молба за закрила в Държавна агенция за бежанците. В тази връзка трябва да се вземе предвид, че по силата на съображение 9 от мотивите на Директива 2008/115/ЕО за гражданин на трета държава, който е поискал убежище, не следва да се счита, че пребивава незаконно на територията, преди решението по неговата молба да влезе в сила.

(...)

В допълнение към това, събраните в преписката сведения налагат да се стигне до заключението, че [жалбоподателят] не е дошъл в България, за да търси защита. Това се потвърждава от факта, че той е подал искане за убежище след задържането му (...), поради което влизането му [на българска територия] е било с цел транзит към Западна Европа. Освен това липсва яснота по въпроса от какво [жалбоподателят] иска да се защити, какви законни права и

интереси се стреми да защити и каква заплаха го дебне. Тези въпроси имат още по-голямо значение поради факта, че [жалбоподателят] е участвал напълно доброволно във военни сражения, първо в единия конфликтен лагер, а след това в другия. При това положение експулсирането представлява основателна мярка, насочена към защита на обществен интерес, и не нарушава в неприемлива степен правата, гарантирани от Европейската конвенция за правата на човека.“

В. Второто искане за убежище от страна на жалбоподателя

14. На 15 април 2015 г. жалбоподателят подава ново искане за придобиване на статут на бежанец и хуманитарен статут. С решение от 7 август 2015 г. Агенцията за бежанците отхвърля искането му. Тя счита, че жалбоподателят не е бил принуден да напусне държавата си по произход заради реална заплаха да бъде подложен на смъртно наказание, екзекуция, изтезание или нечовешко и унижително отношение. Тя е взела предвид изявлението на жалбоподателя, че той никога не е бил обект на арест, наказателно производство или присъда в Сирия и че също така не е бил подлаган на изтезания или унижително или нечовешко отношение. Агенцията обаче отбелязва, че жалбоподателят е напуснал Сирия в качеството си на гражданин, тъй като положението в тази държава е излагала на „сериозна, пряка и индивидуална заплаха живота или личността му поради всеобщото насилие, произтичащо от положението на въоръжен конфликт“. Тя също така посочва, че при тези обстоятелства, дори ако жалбоподателят не отговаря на условията за получаване на статут на бежанец, той има право на хуманитарен статут. Жалбоподателят обаче не би могъл да се възползва от този статут, тъй като според становище от 18 юни 2015 г., представено от Държавна агенция „Национална сигурност“, той представлява заплаха за националната сигурност. Агенцията за бежанците пояснява, че показанията на жалбоподателя относно участието му в конфликта в Сирия са противоречиви. Тя от една страна отбелязва, че по време на разпит, проведен в рамките на процедурата по първото му искане за убежище, на 15 август 2013 г., жалбоподателят изрично е посочил, че не е бил член на Свободната сирийска армия, защото не е искал да участва във войната, и от друга страна отбелязва, че при втората процедура той е заявил, че е избрал да се присъедини към организацията на свободната армия, защото е привърженик на идеите ѝ и е изразил мнение, подкрепящо по принцип революцията.

15. Жалбоподателят обжалва решението на Агенцията за бежанците пред Административен съд София - град. С решение от 16 октомври 2015 г. същият съд потвърждава решението в частта му за отказ за предоставяне на статут на бежанец, отменяйки го в частта му относно

отказа за предоставяне на хуманитарен статут и връща за допълнително разглеждане от агенцията в тази част. Агенцията подава касационна жалба по въпроса, свързан с хуманитарния статут. С решение от 28 декември 2016 г. Върховният административен съд отменя решението на първа инстанция в оспорената част, като връща делото за ново разглеждане от друг състав на Административен съд София - град.

16. С решение от 8 март 2017 г. съдът отхвърля жалбата на жалбоподателя срещу отказа на Агенцията за бежанците да му предостави хуманитарен статут. В касационното производство Върховния административен съд с решение от 23 януари 2018 г. потвърждава първоинстанционния акт. Съдилищата установяват, че заключенията на агенцията са основателни, че с окончателното решение от 6 август 2014 г. на същия този съд жалбоподателят е счетен за заплаха за националната сигурност и че с оглед на приложимото право това обстоятелство обосновава отказа на искания статут. Освен това, според съдилищата, в настоящия случай не е бил приложим принципът на забрана за връщане, тъй като не е установено, че жалбоподателят ще бъде подложен на заплахи за живота или свободата му.

D. Последващо развитие

17. На 19 март 2018 г. Посолството на Сирия в България предоставя на жалбоподателя паспорт, валиден за срок от две години. На 11 април 2018 г. той сключва брак с българска гражданка. На 12 октомври 2018 г. Дирекция „Миграция“ към Министерство на вътрешните работи задържа паспорта на жалбоподателя на основание чл. 31 от Закона за чужденците в Република България, предвиждащ временно задържане на документите за самоличност, разрешаващи пътуване в чужбина, на лица, подлежащи, наред с други неща, на заповед за експулсиране (виж параграф 20 по-долу).

18. Според доказателствата по делото на 4 декември 2018 г. жалбоподателят иска от същата дирекция паспортът да му бъде върнат. С писмо от 13 декември 2018 г. директорът ѝ му отговаря, че съгласно приложимото законодателство паспортът ще бъде задържан, докато условията, изискващи отнемането му, останат валидни. В него е посочено, че заповедта за експулсиране от 6 ноември 2013 г. е валидна, че не е извършено никакво действие по нейното изпълнение по време на процедурите по молбите на жалбоподателя за убежище и че Дирекция „Миграция“ изпълнява решението на съда за налагане на временни мерки, задължаващи властите да не изпълняват тази мярка по време на производството пред него. Той обаче заявява, че тези временни мерки не отменят заповедта за експулсиране и не касаят промяна в статута на жалбоподателя в България. Добавя, че следователно жалбоподателят все още се счита за лице, пребиваващо незаконно в България, и прави

заключение, че предвид тези фактори, на този етап няма причина паспортът му да му бъде върнат.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

19. Приложимото вътрешно законодателство, свързано с убежището и хуманитарната закрила, е посочено в *Auad срещу България*, № 46390/10, §§ 27-31, от 11 октомври 2011 г. Разпоредбите, приложими по въпроса за експулсирането на основания, свързани с националната сигурност, са обобщени в същото решение (*idem*, §§ 32-40), както и в *М.М. срещу България*, № 75832/13, §§ 24-28, от 8 юни 2017 г.

20. Освен това Законът за чужденците в Република България предвижда в чл. 31, ал. 1, т. 4, че документите за самоличност, позволяващи на чужденец да напусне страната, могат да бъдат временно задържани от органите на Министерството на вътрешните работи, когато срещу него е издадена заповед за експулсиране. Съгласно алинея 3 от тази разпоредба документите за самоличност се връщат, когато причините, обосноваващи тяхното задържане, вече не съществуват.

III. ОТНОСИМА ИНФОРМАЦИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА СИРИЯ

21. Съответните документи от Службата на Върховния комисар на ООН за бежанците (ВКБООН), свързани със закрилата на бежанците, са посочени и обобщени в решение *S.K. срещу Русия* (№ 52722/15, §§ 42-44, от 14 февруари 2017 г.).

22. Редица доклади относно ситуацията в Сирия са обобщени в решение *L.M. срещу Русия* (№ 40081/14 и 2 други, §§ 76-81, от 15 октомври 2015 г.) по отношение на 2015 г. и периода преди нея, както и в решението *S.K.* (цитирано по-горе, § 47) за периода от 2015 до 2016 г.

23. Съдът отбелязва информация, съдържаща се в по-нови доклади, като например доклада на СВКБООН, озаглавен „Съображения за международна закрила по отношение на лицата, които бягат от Сирийската арабска република, Актуализация V ”(HCR/PC/SYR/17/01, от 3 ноември 2017 г.)

„(...) II. Основно развитие в Сирия от 2016 г. Конфликт, положение на сигурността и последните политически развития
Въпреки усилията за намаляване на насилието чрез споразумения за деескалация, почти всички региони на Сирия продължават да бъдат обект на насилие. Това се проявява между различните държавни и недържавни участници в частично припокриващи се конфликти, включващи все повече и повече различни регионални и международни участници (...). Конфликтът в Сирия се характеризира със сериозни нарушения от всички страни в конфликта на международното

хуманитарно право и международното право в областта на правата на човека. Успоредно (...) с опитите за намаляване на военните действия на национално или поднационално равнище, в някои райони между правителството и въоръжените антиправителствени групи са договорени крехки местни примирителни действия, което би довело до намаляване на бойните действия на местно ниво. Тези местни споразумения все повече и повече са придружавани от частични или пълни евакуации на правителствени войници и цивилни в тези райони към райони, държани главно от въоръжени антиправителствени групи в областите Идлиб и Алеппо. В някои случаи тези споразумения водят до принудително преместване на цивилни. Някои населени места, от които населението евакуира, по-късно се превръщат във военни зони, в които излязлото население не може да се върне.

Докато международните усилия за намиране на политическо решение на конфликта в Сирия все още не дават резултат, конфликтът продължава с катастрофални последици за сирийското население, с увеличаване на броя на цивилните жертви, мащабно разселване вътре и извън страната и безпрецедентна хуманитарна криза.

Цивилни жертви

Според изчисленията, броят на загиналите в резултат на конфликта от 2011 г. насам варира от 109 000 до 500 000. Освен това десетки хиляди сирийци са обявени за изчезнали (...), най-големият брой цивилни жертви е регистриран от провинция Алеппо, последван от тази на Рурал Дамаск, Хомс, Идлиб, Дераа, Дер Ез-Зур, Хама, Дамаск и провинцията Ракка. (...)

Нарушения и злоупотреби с международното право в областта на правата на човека и с международното хуманитарно право

Според някои доклади страните в конфликта извършват военни престъпления, други тежки нарушения на международното хуманитарно право и тежки нарушения на международното право в областта на правата на човека, включително действия, съставляващи престъпления срещу човечеството, безнаказано оставяйки цивилните да поемат основната тежест на конфликта. Ситуацията в Сирия е описана по следния начин: „*кланица, тотален срыв на човечеството, върхът на ужаса* (...)“.

Проправителствените сили

(...) Преките и безразборни нападения срещу цивилни лица и градски инфраструктури, медицински заведения и медицински персонал, както и срещу хуманитарни стоки и хуманитарен

персонал представляват серия от нарушения, извършени от проправителствените сили. Има сведения, че проправителствените сили са използвали безразборно оръжия, включително артилерия, въздушни удари, бочкови бомби, запалителни бомби, касетъчни боеприпаси и химически оръжия. Също така правителствените сили обсаждат определени опозиционни райони, използвайки гладуването на гражданите като оръжие за война и редовно подлагат тези обсадени райони на тежки обстрели и бомбардировки.

Според Организацията на обединените нации и наблюдателите на правата на човека, произволните арести и принудителните изчезвания, задържането в условия на опасност за живота, изтезанията и други форми на унижително третиране, масовите или извънсъдебните екзекуции се извършват системно и в голям мащаб от сирийското правителство главно срещу противници или такива, които се възприемат като противници на правителството.

Хуманитарна ситуация

(...) Конфликтът в Сирия продължава вече седма година, а хуманитарната ситуация не спира да се влошава (...). Според „*Humanitarian Needs Overview*“ от 2017 г. 13,5 милиона лица се нуждаят от закрила и хуманитарна помощ, включително 5,7 милиона лица, които се нуждаят от незабавна помощ, за да оцелеят.

Бунтовниците или дезертьорите от въоръжените сили

(...)

Дезертиранията от въоръжените сили са били по-чести в първите години на конфликта, но оттогава са станали по-редки. От 1950 г. насам дезертирането е неприемливо според Военния наказателен кодекс (...) и в зависимост от обстоятелствата може да доведе до лишаване от свобода или смъртно наказание. Независимо от тези законови разпоредби, според някои доклади хората, които отказват да стрелят, дезертират или са заподозрени, че са планирали дезертирането си, обикновено не са били официално обвинени в престъпление. Те по-скоро са били подложени на незабавна екзекуция при дезертирането или арестуването им, били са обект на произволен арест, задържане *в изолация*, изтезания и извънсъдебни екзекуции, или след разследване им е било наредено да се върнат във военното им поделение. Доклади сочат, че проправителствените сили са се прицелили в членове на семействата на дезертьори, например по време на кампании за арест в райони, считани за такива, които симпатизират на

опозицията. Имотите на дезертъорите са нарочно разграбени, изгорени и унищожени.

ВКБООН счита, че хората, които са се оттеглили от военна служба или от задължителна служба в резерв или са дезертирали от въоръжените сили, вероятно се нуждаят от международна закрила поради политическото си мнение или дори поради приписаното им политическо мнение и/или по други важни причини в зависимост от индивидуалните обстоятелства по делото.

(...)

IV. Мораториум върху принудителното връщане

Всички части на територията на Сирия са засегнати пряко или косвено от един или повече конфликти, затова ВКБООН призовава държавите да не връщат насилствено граждани на Сирия (...). ВКБООН също така смята, че обикновено не би било уместно да се връщат граждани ... в съседни и несъседни страни в региона, освен ако не са създадени конкретни договорености, за да се гарантира, че съответното лице ще бъде прието обратно в държавата и ще може да се възползва от международна закрила. (...)

Съдът също така посочва сведения, съдържащи се в доклада на Независимата международна анкетна комисия относно Сирия от 31 януари 2019 г., представен на Съвета на ООН по правата на човека през март 2019 г. Тези сведения са следните. Въпреки общия спад на военните действия в Сирия, всеобщата престъпност и анархията представляват тежка действителност за цивилните. Между юли 2018 г. и януари 2019 г. в северозападна и източна Сирия продължават интензивни бойни действия, а цивилните са най-засегнати от тях. Тези бойни действия се характеризират с военни престъпления и престъпления срещу човечеството, а именно безразборни нападения, грабежи и преследвания, включително от въоръжени групировки. Напредъкът на проправителствените сили и споразумението между Русия и Турция за създаване на демилитаризирана зона в района на Идлиб допринесоха за намаляване на броя на сблъсъците. Те обаче продължават в други области в периода между средата на юли 2018 г. и средата на януари 2019 г. Докладът подчертава вредното влияние на продължаващите военни действия и произтичащите от тях престъпления върху трайното и безопасно завръщане на милиони разселени лица и бежанци. Той добавя, че, след като си възвърнаха контрола над Дума, Дераа и северно от Хомс, правителствените сили създадоха климат на страх чрез масови и произволни арести и задържания.

24. Правителството ответник представи в допълнение към своето становище относно допустимостта и основателността на настоящата жалба документ, обобщаващ информация, свързана с настоящата ситуация в Сирия от неуточнени източници. Този документ отразява позиционирането и напредъка на различните въоръжени сили на територията на Сирия и показва, че въпреки споразуменията за деескалация, ситуацията със сигурността в Сирия остава нестабилна и белязана от военни действия и въоръжени конфликти.

ПО ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 2, 3 и 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

25. Като се позовава на членове 2 и 3 от Конвенцията, жалбоподателят твърди, че съществува опасност за живота му и има опасност той да бъде подложен на нечовешко и унижително отношение, ако бъде експулсиран, директно или непряко, в държавата му по произход, Сирия. Съответните части от член 2 и член 3 от Конвенцията в настоящия случай гласят следното:

Член 2

„Правото на всеки на живот е защитено от закона...“

Член 3

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или на нечовешко или унижително отношение или наказание.“

A. Аргументите на страните

1. Правителството

26. Правителството счита, че жалбата е недопустима поради неспазване на 6-месечния срок за подаването ѝ, тъй като Върховният административен съд е постановил окончателното решение по вътрешното производство относно заповедта за експулсиране на 6 август 2014 г., или повече от шест месеца преди сезирането на Съда. Освен това то счита, че жалбата е явно необоснована и че жалбоподателят е загубил качеството на жертва. Изтъква, че жалбоподателят не понася последиците от заповедта за експулсиране предвид наличието на военен конфликт в Сирия. Освен това счита, че от 6 ноември 2018 г. тази заповед вече не е валидна, което според него

означава, че жалбоподателят не може да бъде експулсиран нито в Сирия, нито в друга държава.

27. Със същите мотиви Правителството поддържа, че няма никакъв риск жалбоподателят да бъде подложен на отношение в противоречие с членове 2 и 3 от Конвенцията. Посочва, че в спорната заповед Сирия не се споменава като държава, в която жалбоподателят ще бъде експулсиран, и че властите нямат повече намерение да го изпращат в тази държава. То счита, че в рамките на производството по искането от страна на жалбоподателя за спиране на изпълнението на заповедта националните власти са взели предвид и са анализирали страховете на засегнатото лице с оглед чл. 44а от Закона за чужденците в Република България, в който възпроизвежда принципите на членове 2, 3 и 5 от Конвенцията. В действителност според Правителството Върховният административен съд изрично е посочил, че жалбоподателят не може да бъде експулсиран в Сирия (виж параграф 12 по-горе). Правителството добавя, че в същото време обстоятелствата, водещи до становището, че жалбоподателят може да действа срещу националната сигурност поради своето положение и личното си поведение, също са били предмет на анализа, проведен от националните власти. Според Правителството общественият интерес, който властите защитават и който стои над индивидуалните интереси, обосновава факта, че българското правителство не може да бъде държано отговорно за нарушение на абсолютната забрана, предвидена в разгледаните разпоредби.

28. Освен това Правителството поддържа, че въпреки личното фактическо положение на жалбоподателя в Сирия, представено от него самия пред българските власти, при постановяване на съдебните решения не е установено, че в действителност животът му е изложен на риск, че срещу него е възможно да има преследване, излагащо го на смъртно наказание или малтретиране. В тази връзка Правителството намира също така и доказателство във факта, че жалбоподателят е поел инициативата да се свърже със сирийското дипломатическо представителство в България с оглед на това да му бъде издаден паспорт.

29. Правителството обаче прави заключение, че във всеки случай експулсирането на жалбоподателя в Сирия, ако се извърши или планира, би представлявало нарушение на член 2 и евентуално член 3 от Конвенцията. То подчертава, че няма данни, в случая по отношение на жалбоподателя да са предприети действия по експулсиране и следователно оплакванията му в тази връзка са недопустими. На това основание Правителството смята, че не следва да се изследва настоящата ситуация в Сирия. Във всеки случай то прилага към своето становище документ със събрана в тази връзка информация (виж параграф 24 по-горе).

2. Жалбоподателят

30. Жалбоподателят отговаря, че по отношение на шестмесечния период той се изчислява от момента, в който изпълнението на заповедта за експулсиране е станало възможно, или на 23 януари 2018 г., когато Върховният административен съд окончателно е потвърдил отказа за предоставяне на статут на бежанец и хуманитарен статут. Той заявява, че все още може да претендира, че е жертва, тъй като според него заповедта за експулсиране е валидна пет години, противно на това, което твърди Правителството. Жалбоподателят добавя, че предвид националните решения в производството по обжалването му срещу тази заповед и в това, свързано с молбите му за убежище, както и приложимото законодателство, единствената пречка за изпълнението на заповедта са привременните мерки, наложени от Съда в приложение на Правило 39 от неговите Правила.

31. Следователно жалбоподателят счита, че националните власти все още обмислят експулсирането му в Сирия и/или в трета държава, въпреки тълкуването на фактите и на вътрешното законодателство от страна на Правителството в производството пред Съда. Той посочва, че завръщането му в държавата му по произход би го изложило на риск от смърт или малтретиране, по-специално заради предишните му военни дейности в двата лагера на конфликта, дезертирането му от армията и ситуацията на обща несигурност в Сирия. Той счита, че компетентните органи не са анализирали риска, изложен по този начин. Според него те са се задоволили с това да ограничат разглеждането до съмненията относно евентуалната му идеологическа принадлежност към терористична група и да заключат, че той може да представлява заплаха за националната сигурност поради военните му дейности в Сирия, което той оспорва.

Б. Анализът на Съда

1. Допустимост

а) Шестмесечният срок

32. Правителството възразява, че жалбоподателят не е спазил правилото за шестте месеца (виж параграф 26 по-горе). Съдът припомня, че е имал възможност да се произнесе по подобно възражение по две дела срещу Швеция, *P.Z. и други* и *B.Z.* (№ 68194/10 и № 74352/11, решения от 29 май 2012 г.), в които е отсъдил следното (съответно §§ 34 и 32):

„Тъй като (...) датата на окончателното вътрешно решение, осигуряваща ефективно правно средство, обикновено представлява отправна точка за изчисляването на шестмесечния срок, Съдът

припомня (...), че отговорността на изпращащата държава, произтичаща от членове 2 и 3 от Конвенцията, се поема по правило само в момента на извършване на мярката, целяща извеждане на засегнатото лице от нейната територия. Конкретните разпоредби на Конвенцията трябва да се тълкуват и разбират в контекста на други разпоредби, както и въпроси, относими към конкретен тип дела. Следователно Съдът приема, че съображенията относно определянето на датата на отговорността на изпращащата държава следва да се прилагат и в контекста на правилото за шестте месеца.

С други думи, датата на отговорността на държавата по силата на членове 2 и 3 съответства на датата, на която шестмесечният период, предвиден в член 35 § 1, започва да тече за жалбоподателя. Ако едно решение за извеждане не е изпълнено и засегнатото лице остава на територията на държавата, която желае да го изведе (...), срокът от шест месеца все още не е започнал да тече.“

33. Съдът не вижда причина да се отклони от това съждение по настоящото дело. Следователно възражението за просрочване на жалбата, повдигнато от Правителството съгласно член 35 § 1 от Конвенцията, трябва да се отхвърли.

б) Статутът на жертва

34. На следващо място, Правителството ответник прави възражение за недопустимост въз основа на липсата на статус на жертва на жалбоподателя (виж параграф 26 по-горе). То подчертава, без да се позовава на приложимите разпоредби, че, заповедта за експулсиране вече е загубила действие, считано от 6 ноември 2018 г. (виж параграф 26 по-горе). Съдът отбелязва, че самата заповед не предвижда срок за изпълнение на мярката. Той не може също така да направи заключение, четейки приложимото национално законодателство, за наличието на период на валидност на заповед за експулсиране, дори и тя да не е изпълнена (виж параграфи 9 и 19 по-горе с цитираните в тях препратки). Тази констатация се потвърждава от писмото на Дирекция „Миграция“ към Министерството на вътрешните работи от 13 декември 2018 г. (виж параграф 18 по-горе). Освен това от заповедта от 6 ноември 2013 г. произтича, че само мярката за забрана за влизане в страната е ограничена във времето за жалбоподателя, като тя е изрично фиксирана на пет години. При тези обстоятелства Съдът трябва да заключи, че съгласно вътрешното законодателство и предвид документите, с които разполага, обжалваната заповед, след като е потвърдена от Върховния административен съд, е станала окончателна и е подлежала на изпълнение. Въпреки че е приета преди повече от пет години, тя продължава да има пълна правна сила и спирането на действието ѝ е изрично отказано от властите (виж параграф 12 по-горе). Освен това,

като получи паспорт, жалбоподателят може да бъде върнат в Сирия (виж параграф 17 по-горе).

35. Следователно, въпреки че Правителството признава факта, че извършването на експулсирането би довело до нарушение на членове 2 и 3 от Конвенцията (виж параграф 29 по-горе), последиците от заповедта за експулсиране не се заличават по начин, по който жалбоподателят не може вече да се счита за жертва по смисъла на член 34 от Конвенцията. В този смисъл Съдът отхвърля възражението на Правителството по тази точка.

в) Относно прилагането на член 37 от Конвенцията

36. Правителството твърди и че жалбата трябва да се счита за недопустима с мотива, че никакво действие за осъществяване на експулсирането не е предприето от издаването на спорната заповед (виж параграф 29 по-горе). Тази точка трябва да се анализира като искане за заличаване на жалбата от списъка с дела по смисъла на член 37 § 1 с) от Конвенцията. За да заключи, че вече не е обосновано да продължи разглеждането на жалбата, Съдът трябва да установи, че от информацията, с която разполага, е видно, че жалбоподателят вече не рискува да бъде експулиран нито сега, нито за дълъг период от време, и да бъде подложен на третиране, противоречащо на разпоредбите на Конвенцията, и че той има възможността да оспори пред националните органи, а в конкретния случай пред Съда, евентуална нова мярка за отвеждане. Всъщност Съдът винаги е разглеждал въпроса от гледна точка на потенциално нарушение на Конвенцията и доколкото заплахата от такова нарушение изчезва или вече не е неизбежна, продължаването на разглеждането на искането повече няма да бъде обосновано, при условие че се прилага член 37 § 1 *in fine* (вж. *Khan срещу Германия [GC]*, № 38030/12, §§ 33-35, от 21 септември 2016 г. и делата, които са цитирани там, както и цитираното по-горе *М.М. срещу България*, §§ 37-38).

37. В настоящия случай Съдът първо отбелязва, че достига до заключението, че жалбоподателят все още може да претендира, че е жертва на твърдените нарушения поради съществуването на валидна и подлежаща на изпълнение заповед за експулсиране срещу него (вж. параграфи 34 и 35 по-горе).

38. Той също така отбелязва, че изпълнението на заповедта за експулсиране срещу жалбоподателя е спряно след привременната мярка, която е посочил на българските власти съгласно член 39 от неговия Правилник.

39. Пред Съда Правителството представя нееднозначно становище във връзка с позицията си относно евентуалното експулсиране на жалбоподателя. От една страна то твърди, че по делото няма никакви данни, които да позволяват да се счита, че жалбоподателят би бил обект

на действие по експулсиране, и изглежда, че се позовава на информация, свързана с общото нестабилно положение в Сирия, без обаче извлича от него изрично заключения (виж параграф 29 по-горе). От друга страна то обяснява, че жалбоподателят няма да бъде изложен на риск, ако се върне в държавата си по произход (виж параграф 28 по-горе). Освен това изглежда, че писмото от Дирекция „Миграция“ към Министерството на вътрешните работи от 13 декември 2018 г. посочва като основание за неизпълнение на експулсирането привременната мярка, посочена от Съда (вж. параграф 18 по-горе). При тези обстоятелства Съдът не може да разглежда направените в становището на Правителството ответник изявления като сериозно поето задължение да не върне жалбоподателя в Сирия. По-конкретно настоящото дело следва да се разграничи от *М.М. срещу България* (цитирано по-горе). В последното дело Правителството предостави изрични гаранции за изрично задължение лицето да не бъде върнато. По-конкретно то представи официални писма от компетентните органи в областта на миграцията, в които точно се посочва, че засегнатото лице няма да подлежи на експулсиране, и информира, че същото има валидно разрешение за временно пребиваване, издадено на основание на хуманитарен статут, предоставен предвид ситуацията в Сирия (цитираното по-горе *М.М. срещу България*, §§ 33 и 34, виж също цитираното по-горе *Khan*, § 37, и *Boutagni срещу Франция*, № 42360/08, §§ 47-48, от 18 ноември 2010 г., където Съдът отбелязва наличието на изрични уверения от страна на правителствата ответници). В настоящия случай Правителството не се ангажира официално да не експулсира жалбоподателя, а просто изразява мнение, според което доказателствата по делото не сочат, че въпросното експулсиране ще бъде извършено. Това становище, формулирано по повод становището по настоящото дело, не се основава на никакъв правен акт и не е отразено в нито един обвързващ официален документ, така че не е ясно дали той може сам по себе си да ангажира органите, отговорни за изпълнението на заповедта за експулсиране (горецитираното *Auad*, § 105). Освен това Съдът отбелязва, че исканията на жалбоподателя за субсидиарна закрила са отхвърлени и че той не притежава документ, уреждащ престоя му в България.

40. Накрая Съдът отбелязва, че Правителството ответник не е представило информация, позволяваща да се гарантира, че, ако мярката за експулсиране бъде изпълнена, имиграционните власти ще вземат всички гаранции срещу произволно връщане на жалбоподателя, включително възможността за съдебно обжалване.

41. С оглед на тези съображения Съдът заключава, че мотивът, посочен от Правителството, не обосновава прекратяване на разглеждане на жалбата по смисъла на член 37 § 1 с) от Конвенцията. Следователно няма причина за заличаване на жалбата от списъка с дела.

г) Заключение по отношение на допустимостта

42. Установявайки, че тези оплаквания за нарушения не са явно необосновани по смисъла на член 35 § 3 а) от Конвенцията и че освен това те не изтъкват друго основание за недопустимост, Съдът ги обявява за допустими.

2. По същество

43. На първо място Съдът отбелязва, че твърденията за оплакванията, основани на членове 2 и 3 от Конвенцията, се припокриват и следва да бъдат разглеждани заедно (*К.А.В. срещу Швеция*, № 886/11, § 67, от 5 септември 2013 г.).

44. Общите принципи, приложими при експулсирането на чужденци съгласно член 3 от Конвенцията, са обобщени от Съда в решение *Ж. К. и други срещу Швеция* [GC], № 59166/12, § 77-105, 23 август 2016 г.

45. Съдът също така иска да припомни, че ясно осъзнава степента на опасност, която тероризмът представлява за обществото, и от там значението на въпросите за борбата с тероризма. Напълно наясно е и с огромните трудности, с които в днешно време държавите се сблъскват, за да защитят населението си от терористичното насилие (виж, наред с други, *Lawless срещу Ирландия* (№ 3), от 1 юли 1961 г., § 28-30, серия А № 3, *Ирландия срещу Обединеното Кралство*, от 18 януари 1978 г., серия А № 25, *Öcalan срещу Турция* [GC], № 46221/99, § 179, ЕСПЧ 2005-IV, *Chahal срещу Обединеното Кралство*, от 15 ноември 1996 г., § 79, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-V, *А. и други срещу Обединеното Кралство* [GC], № 3455/05, § 126, ЕСПЧ 2009, и *А. срещу Нидерландия*, № 4900/06, § 143, от 20 юли 2010 г.). Пред такава заплаха той счита, че е законосъобразно договарящите държави да проявяват голяма твърдост към лицата, допринасящи за терористични актове, които в никакъв случай Съдът не може да оправдае (*Daoudi срещу Франция*, № 19576/08, § 65, от 3 декември 2009 г., *Boutaghi срещу Франция*, № 42360/08, § 45, от 18 ноември 2010 г., горесцитираното *Auad*, § 95, и *А.М. срещу Франция*, № 12148/18, § 112, от 29 април 2019 г.)

46. Трябва да се припомни обаче, че Съдът потвърди, че закрилата, гарантирана от член 3 от Конвенцията, е с абсолютен характер, за да бъде предвиденото принудително експулсиране да противоречи на Конвенцията, необходимото и достатъчно условие е рискът за засегнатото лице да претърпи в приемащата държавата отношение, забранено от член 3, да е реален и да се основава на сериозни и доказани причини дори когато се счита, че лицето представлява заплаха за националната сигурност на договарящата държава (*Saadi срещу Италия* [GC], № 37201/06, §§ 140-141, ЕСПЧ 2008, и горесцитираното *Auad*, § 100). С други думи, не е необходимо Съдът да разглежда твърденията, че даден жалбоподател е замесен в терористични дейности, тъй като

предвид настоящата съдебна практика този аспект на нещата е неотносим в рамките на анализа по член 3 (*Ismoilov и други срещу Русия*, № 2947/06, § 126, от 24 април 2008 г., и горещитираното *Auad*, § 101).

47. Във връзка с последната точка Съдът трябва незабавно да отбележи, че всяко разглеждане в настоящия случай, свързано с въпроса дали жалбоподателят представлява риск за националната сигурност на България, трябва да бъде изключено при анализа на повдигнатите оплаквания, противно на доводите, представени от Правителството в тази връзка (виж параграф 27 по-горе). Същността е да се установи дали в настоящия случай е доказано, че има сериозни и доказани основания да се вярва, че жалбоподателят рискува да бъде изложен на малтретиране или смърт, ако заповедта за експулсиране бъде изпълнена (горещитираното *Auad*, § 101). За да направи това, Съдът ще вземе предвид всички доказателства, предоставени от страните, и тези, които е получил служебно (*Hirsi Jamaa и други срещу Италия* [GC], № 27765/09, § 116, ЕСПЧ 2012 г.).

48. Твърденията на жалбоподателя по настоящото дело са мотивирани от контекста на въоръжения конфликт в Сирия, съществуващ към момента на производството по обжалването на заповедта за експулсиране от 6 ноември 2013 г. Той подчертава, че, в случай че се върне в тази страна, рискува да бъде подложен на третиране в разрез с членове 2 и 3 от Конвенцията, от една страна заради положението на всеобщо насилие и от друга страна заради предишното си участие в двата основни конфликтни лагера и дезертирането му от правителствената армия (виж параграф 31 по-горе).

49. Ако жалбоподателят все още не е експулиран, датата, която следва да се вземе предвид за преценката, трябва да бъде датата на разглеждане на делото пред Съда (горещитираното *Chahal*, § 86). Тъй като отговорността, която член 3 от Конвенцията налага на договарящите държави в такива случаи, произтича от акта за излагане на лицето на риск от малтретиране, наличието на този риск трябва да се оценява главно въз основа на обстоятелствата, за които съответната държава е знаела или е трябвало да знае в момента на експулсирането. Преценката трябва да се съсредоточи върху предвидимите последици от експулсирането на жалбоподателя в приемащата държава, като се вземе предвид общото положение в тази държава и специфичните за съответното лице обстоятелства (горещитираното *J.K. и други срещу Швеция*, § 83 и цитираните в тях дела). Що се отнася до анализа на поетия от жалбоподателя риск, направен от националните съдилища, Съдът ще се произнесе по този въпрос на основание член 13 от Конвенцията (виж параграфи 63-66 по-долу).

50. Освен това в решението *L.M. и други срещу Русия* (№ 40081/14 и 2 други, от 15 октомври 2015 г.) Съдът постанови следното:

„Съдът отбелязва, че едно положение на всеобщо насилие обикновено само по себе си не води до нарушение на член 3 в случай на експулсиране (*H.L.R. срещу Франция*, 29 април 1997 г., § 41, *Recueil des arrêts et décisions* 1997 III); никога обаче той не е изключвал възможността едно всеобщо положение на насилие в приемащата държава да има достатъчна степен на интензивност, така че всяко препращане към нея непременно да доведе до нарушение на член 3 от Конвенцията. Все пак Съдът би предприел такъв подход само в най-крайните случаи на всеобщо насилие, когато лицето е изправено пред реален риск от малтретиране единствено поради факта, че връщането му го излага на такова насилие (*N.A. срещу Обединеното Кралство*, № 25904/07, § 115, от 17 юли 2008 г.).“

51. В това решение Съдът анализира оплаквания, подобни на представените по настоящото дело, относно ситуацията в Сирия и отсъди, че обстоятелствата около случая (горецитираното *L.M. и други срещу Русия*, §§ 123-126) разкриват нарушение на членове 2 и 3 от Конвенцията. Съдът отбелязва, че към момента на това разглеждане през 2015 г. все още не се е произнасял за оценка на твърденията за риск, свързан с опасност от смърт или малтретиране в контекста на конфликта в Сирия. Това със сигурност се дължи отчасти на факта, че повечето европейски държави не извършиха принудително връщане в Сирия, както се вижда от съответните документи на ВКБООН. В по-новото дело *S.K. срещу Русия* (№ 52722/15, от 14 февруари 2017 г.), въз основа на съответните документи, свързани със ситуацията в Сирия и изготвени след горецитираното решение *L.M. и други срещу Русия*, Съдът посочва, че сигурността и хуманитарната ситуация, както и естеството и обхватът на военните действия в Сирия са се влошили драстично в периода между 2011 г. и началото на 2016 г. В допълнение, наличните доклади показват систематичното използване на сила от страните в конфликта, както и систематичните атаки срещу цивилното население или цивилните сгради въпреки решението за прекратяване на военните действия, подписано през февруари 2016 г. Въз основа на тези доказателства Съдът счита, подобно на горецитираното дело *L.M. и други срещу Русия*, че връщането на засегнатото лице в Сирия би представлявало нарушение на членове 2 и 3 от Конвенцията.

52. С оглед на тези констатации, следва да се провери информацията за общата ситуация в Сирия по време на обстоятелствата по настоящото дело и по време на разглеждането на делото от Съда. В тази връзка следва да се отбележи, че Правителството представя становище противоречиво по отношение на съществуването на риск за жалбоподателя в неговата държава по произход. От една страна изглежда, че Правителството твърди, че в преписката няма нищо, което да показва, че историята на жалбоподателя може да бъде източник на сериозен риск за заинтересованото лице да бъде преследвано или третирано в нарушение на разпоредбите на Конвенцията. От друга страна, то признава, позовавайки се на решението на Върховния

административен съд, произнесено след искането за спиране на изпълнението на обжалваната заповед, , че жалбоподателят не може да бъде върнат в Сирия, както и въз основа на събраната от него информация, свързана с настоящата ситуация в тази страна, че ако това връщане бъде реализирано, би имало нарушение на член 3 от Конвенцията и евентуално на член 2 (виж параграфи 12, 27 и 29). Освен това, разглеждайки молбите за статут на закрила на жалбоподателя, Агенцията за бежанците, признава, че ситуацията в Сирия е сериозна и обхваща цялата страна (виж параграф 14 по-горе). В този ред на мисли Съдът счита, че по отношение на решенията на Агенцията за бежанците и Върховния административен съд, както и становището на Правителството в контекста на настоящото производство може да се приеме като допускащи, че общата ситуация в Сирия има такъв характер, че обосновава закрила на основание на двете горесцитирани разпоредби (горесцитираното *J.K. и други срещу Швеция*, § 83, относно тежестта на доказване на Правителството ответник за оценка на общата ситуация в дадена държава).

53. Тези елементи не могат да се разглеждат изолирано и Съдът трябва да ги сравни с наличните сведения по отношение на ситуацията в Сирия (вж., *mutatis mutandis*, горесцитираното *Auad*, §§ 102-103). В тази връзка, като вземе предвид констатациите си по делото *S.K* (цитирано по-горе решение, §§ 60-61) и относимата информация, които е получил наскоро, Съдът от своя страна отбелязва, че сигурността и хуманитарната ситуация, както и естеството и обхвата на военните действия в Сирия са се влошили драстично в периода между пристигането на жалбоподателя в България през юни 2013 г. и окончателното решение, потвърждаващо заповедта за експулсиране през август 2014 г., но също и в периода между тази дата и отказа за предоставяне на закрила на заинтересованото лице (виж параграфи 21-23 по-горе). В допълнение към това изглежда, че тази ситуация продължава и към днешна дата.

54. В действителност по отношение на общия контекст наличната информация съдържа следните индикации: въпреки общия спад на военните действия, страните в конфликта продължават интензивни бойни действия и извършват безразборни атаки, включително срещу цивилното население и градските инфраструктури, грабежи и преследване. Изправен пред тази ситуация, през ноември 2017 г. ВКБООН отправя общ апел към държавите да не връщат насилствено граждани на Сирия с оглед на факта, че всички региони на страната са засегнати пряко или косвено от един или повече конфликти (виж параграф 23 по-горе). Освен това неотдавна, в началото на 2019 г., в близост до Хомс, родния град на жалбоподателя, са се провели масови произволни арести и задържания. По отношение на индивидуалния риск, на който е изложен жалбоподателят, Съдът посочва, че същият се

страхува от малтретиране поради заявеното от него дезертиране от сирийската армия. Освен това той отбелязва, че нищо в националните решения и становището на Правителството не сочи, че българските власти считат версията на жалбоподателя за недостоверна. Като взема предвид това, Съдът трябва специално да отбележи съществуването на практики за екзекуция, произволно задържане или малтретиране спрямо лица, които са напуснали армията или които са отказали да изпълняват заповеди за стрелба (виж параграфи 22 и 23 по-горе). И накрая този анализ на индивидуалния риск за жалбоподателя в Сирия е извършен от Върховния административен съд в решенията му от 21 март 2014 г. и от 15 май 2014 г. (виж параграф 12 по-горе), както и от Правителството в неговото становище по настоящото дело (виж параграф 27 по-горе).

55. В контекст на изложеното по-горе Съдът счита, че предвид твърденията на жалбоподателя, според които той би бил малтретиран в резултат на дезертирането си от армията, не може да се установи, че той може да бъде в безопасност, ако се върне в Сирия, в град Хомс или където и да било в страната.

56. Той заключава, че ако бъде извършено връщането на жалбоподателя от България в Сирия въз основа на заповедта за експулсиране от 6 ноември 2013 г., потвърдена от Върховния административен съд на 6 август 2014 г., това би довело до нарушение на членове 2 и 3 от Конвенцията.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА С ЧЛЕНОВЕ 2 И 3

57. Във връзка с член 13 от Конвенцията жалбоподателят твърди, че в българското законодателство няма ефективни правни средства за защита, които да коригират твърдените от него нарушения, основани на членове 2 и 3. Член 13 гласи следното:

Член 13

„Всеки, чиито права и свободи, предвидени в (...) конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

A. Аргументите на страните

58. Правителството посочва, че жалбоподателят е могъл да се възползва изцяло от вътрешноправно средство за защита по смисъла на член 13 от Конвенцията, за да защити правата си по членове 2 и 3, както в рамките на съдебното производство, свързано със заповедта за експулсиране, така и в контекста на това, свързано с молбата му за

придобиване на статут на бежанец или хуманитарен статут. И в двете производства съдилищата са проучили са изследвали в детайли личното положение на жалбоподателя, като са взели предвид твърдения от него риск, че ще бъде обект на убийство или подложен на малтретиране в държавата му по произход. Жалбоподателят е имал достъп до правна помощ и устен превод на майчиния си език, можел е да участва лично в производството и накрая, имал е възможност да се запознава с делото, дори класифицираната ѝ част, и да представя своите аргументите. Съдилищата са анализирали твърденията на жалбоподателя в контекста на оперативните данни, установени от Държавна агенция „Национална сигурност“, според които има подозрения, че той е част от организацията „Джабхат ан-Нусра“, организация, свързана с „Ал-Кайда“. Правейки своя собствена преценка на фактите и доказателствата по делото, двата състава на Върховния административен съд, произнасяйки се по заповедта за експулсиране и по молбата за закрила, правят заключение, че жалбоподателят представлява заплаха за националната сигурност, констатация, която той не е опровергал по време на производствата и че този въпрос е бил от решаващо значение при отхвърлянето на неговите жалби. По този начин предприетата срещу заинтересованото лице мярка е основана и оправдана от обществения интерес и е можела да бъде контролирана в рамките на гореспоменатите производства, които предлагат всички гаранции срещу произвол, за разлика от предходните дела, в които Съдът е установил нарушение на член 13 от Конвенцията. В тази връзка Правителството се позовава на поредица от съдебни решения, установяващи нарушение на тази разпоредба във връзка с член 8, както и на решението по делото *М. и други срещу България*, в което Съдът заключи, че има нарушение на член 13, разгледан заедно с член 3 (№ 41416/08, 26 юли 2011 г.)

59. Жалбоподателят отговаря, че дори да е могъл формално да оспори заповедта за експулсиране и отказа за предоставяне на закрила, съдебните органи не са проучили действително въпроса, свързан с риска, на който е изложен, ако се върне в Сирия. Въпреки че по време на производството, свързано с мярката за експулсиране, Върховният административен съд допуска, в решението си от 21 март 2014 г., че жалбоподателят не може да бъде експулиран в Сирия, той не разпорежда спирането на изпълнението на мярката. Нещо повече, същият съд, в решението си по същество от 6 август 2014 г., не е разгледал ситуацията в държавата по произход на жалбоподателя, а се е задоволил с това да приеме, че рисковете за последния не са били уточнени и че той не кореспондира на профила на бежанец. Що се отнася до процедурата по молбата за закрила, дори ако посоченият съд е установил риск за жалбоподателя в случай на връщане в страната му в качеството на гражданин, той взема предвид констатациите, установени

в процедурата по експулсиране, а не изследва рисковете действително понесени от засегнатото лице като войник, дезертирал от армията. По този начин той не взема решение, възпрепятстващо реализирането на мярката за експулсиране.

Б. Анализът на Съда

60. Отбелязвайки, че оплакването за нарушение не е явно необосновано по смисъла на член 35 § 3 а) от Конвенцията и че освен това не разкрива друго основание за недопустимост, Съдът го обявява за допустимо.

61. По отношение на основателността на жалбата, като взема предвид своите констатации в точки 48-56 по-горе, Съдът счита, че оплакванията на жалбоподателя са защитими по начин, по който последният има право на ефективно средство за защита в това отношение. Ефективността на жалбата при такива обстоятелства включва два елемента. Най-напред тя задължително изисква внимателна, независима и строга проверка на всяко оплакване, за което има основания да се смята, че съществува риск от третиране в противоречие с член 3 (*M.S.S. срещу Белгия и Гърция* [GC], № 30696/09, § 293, ЕСПЧ 2011, както и цитираните в тях дела, и *горецитираното Auad*, § 120). Това разглеждане не трябва да взема предвид какво е можело да направи засегнатото лице, за да обоснове експулсиране, нито за заплахата за националната сигурност евентуално възприета от експулсиращата държава (*горецитираното Chahal*, § 151). Второто изискване предвижда, че засегнатите лица разполагат с право да подадат жалба с автоматично суспензивно действие (*горецитираното Auad*, § 120, и цитираните в него дела). Така Съдът пояснява, че противно на това, което предлага Правителството (виж параграф 58 по-горе), отнася се до контрол, различен от този, който се изисква по член 8 от Конвенцията. Поради това в настоящия случай не е подходящо да се установи дали Върховният административен съд е подложил твърдението, че жалбоподателят представлява заплахата за националната сигурност, на истинско разглеждане или дали същият е извършил проверка за пропорционалност на експулсирането (*C.G. и други срещу България*, № 1365/07, §§ 60-64, от 24 април 2008 г., и *Raza срещу България*, № 31465/08, § 63, от 11 февруари 2010 г.).

62. След това Съдът припомня, че в *горецитираното* дело *Auad* е заключил, че производството, свързано със заповедта за експулсиране на жалбоподателя, не може да се разглежда като ефективно средство за защита за твърденията, основани на член 3 от Конвенцията. Той взе под внимание именно отказа на Върховния административен съд да разгледа въпроса за риска, считайки, че той не е релевантен, както и липсата във вътрешното законодателство на автоматичен суспензивен

ефект на заповедите за експулсиране, издадени на основания, свързани със защитата на националната сигурност (*горецитираното Auad*, § 121).

63. В настоящия случай Съдът отбелязва, че в своето решение от 6 август 2014 г. Върховният административен съд анализира по същество констатациите на Държавна агенция „Национална сигурност“ и съблюдаването на националното законодателство при изготвянето на заповедта за експулсиране. За сметка на това обаче той не разглежда риска, на който се позовава жалбоподателят, като се ограничава да се произнесе, че заплахите, на които е изложен жалбоподателят, и правата, които търси да защити, са неясни (виж параграф 13 по-горе). Така той не извършва оценка на общата ситуация в Сирия, въпреки че решението на същия съд по искането за спиране на изпълнението на заповедта за експулсиране подсказва, че такава оценка трябва да бъде извършена като част от проверката по същество (виж параграф 12 по-горе). Съдът също така отбелязва, че, тъй като по приложимото законодателство не е имало изменения след горецитираното решение *Auad*, жалбоподателят не се е ползвал от суспензивен ефект върху заповедта за експулсиране в рамките на съдебното производство. Във всеки случай исканото от жалбоподателя спиране е отхвърлено именно на основание, че последният представлява заплахата за националната сигурност (виж параграф 12 по-горе).

64. Що се отнася до процедурата по искането за статут на бежанец или хуманитарен статут, е вярно, че в случай на благоприятен резултат за жалбоподателя, той би бил защитен срещу евентуално експулсиране. Тази процедура обаче не е била предназначена за проверка на законността на заповедта за експулсиране, нито на нейното действие в контекста на оплакванията за нарушения по членове 2 и 3 от Конвенцията. Във всеки случай трябва да се посочи, че в настоящия случай Върховният административен съд, отбелязвайки наличието на сериозна ситуация в Сирия, обхващаща цялата страна, прилага националното законодателство, според което аргументът, свързан със заплахата за националната сигурност надделява над съществуването на рискова ситуация в приемащата страна, за да обоснове решението си за отказ за предоставяне на статута. Следователно тази жалба сама по себе си не е в състояние да реши въпроса, свързан с риска.

65. Съдът също така отбелязва, че Правителството не се позовава на други вътрешноправни средства за правна защита по националното право в това отношение. Той посочва, че съгласно действащото към момента законодателство жалбоподателят не би могъл по друг начин да получи ефективно разглеждане на тези оплаквания по членове 2 и 3 от Конвенцията (*горецитираното Auad*, § 122).

66. Следователно Съдът заключава, че в това отношение има нарушение на член 13 от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА ПРАВИЛО 39 ОТ ПРАВИЛАТА НА СЪДА

67. Съдът припомня, че в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията това решение става окончателно: а) когато страните декларират, че не искат делото да бъде отнесено пред Голямата камера; или б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано отнасяне на делото до Голямата камера; или в) когато съставът на Голямата камера отхвърли молбата за отнасяне, подадена съгласно член 43.

68. Той счита, че мерките, които е посочил на Правителството в приложение на Правило 39 от неговите Правила (виж параграф 3 по-горе), трябва да останат в сила, докато настоящото решение стане окончателно или Съдът се произнесе с друго решение в това отношение (виж диспозитива).

IV. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

69. Съгласно член 41 от Конвенцията,

„Ако съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на високодоговарящата страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

А. Вреди

70. Жалбоподателят претендира 20 000 евро (EUR) за неимуществени вреди, които счита, че е претърпял в резултат от твърдените нарушения във връзка с членове 2, 3 и 13 от Конвенцията. Той уточнява, че рискът да бъде експулсиран в Сирия е създадо у него чувство на безпокойство, страх и безпомощност.

71. Правителството оспорва тези претенции.

72. Съдът отбелязва, че в настоящия случай нарушенията на членове 2 и 3 от Конвенцията все още не са извършени. При това положение той счита, че констатацията, че експулсирането, ако бъде извършено, би било нарушение на тези разпоредби, представлява достатъчно справедливо удовлетворение. Същото се отнася и до заключенията по член 13 от Конвенцията (горецитираното *Auad*, § 144, и делата, цитирани в него).

Б. Разходи и разноски

73. Жалбоподателят претендира и 5 600 евро за разноските, които той твърди, че са направени пред националните съдилища и Съда. Той обяснява, че тази сума съответства на разходите за консултации и

представителство, включително административни разходи, за общо 80 работни часа, платени по 70 евро на час. Той също така иска присъдената от Съда сума да бъде преведена директно по банковата сметка на Българския хелзинкски комитет.

74. Правителството оспорва тези претенции.

75. Съгласно съдебната практика на Съда жалбоподател може да получи възстановяване на направените от него разходи и разноски само до степента, в която се установи тяхната действителност, необходимост и разумен характер на ставките за плащане. В настоящия случай, като взема предвид документите, с които разполага, и своята съдебна практика, Съдът счита сумата от 2500 евро за всички разходи за разумна и я присъжда на жалбоподателя.

В. Мораторни лихви

76. Съдът счита за уместно мораторните лихви да бъдат обвързани с пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

С ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Решава* да продължи да посочва на Правителството в съответствие с Правило 39 от Правилата на Съда, че в интерес на правилното провеждане на производството е желателно жалбоподателят да не бъде експулсиран, докато настоящото решение стане окончателно или Съдът постанови друго решение в това отношение.
3. *Приема*, че ако се извърши връщане на жалбоподателя от България в Сирия въз основа на заповедта за експулсиране от 6 ноември 2013 г., потвърдена от Върховния административен съд на 6 август 2014 г., това би довело до нарушение на членове 2 и 3 от Конвенцията.
4. *Приема*, че е налице нарушение на член 13 във връзка с членове 2 и 3 от Конвенцията;
5. *Приема*, че установяването на нарушение само по себе си предоставя достатъчно справедливо обезщетение за претърпените от жалбоподателя неимуществени вреди;
6. *Приема*,

а) че в рамките на три месеца от деня, в който решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, държавата ответник трябва да плати на жалбоподателя сумата от 2 500 EUR (две хиляди и петстотин евро) плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят на жалбоподателя, за разходи и разноси, конвертирана в български лева по курса, валиден към датата на плащането, която да се преведе по банковата сметка на Българския Хелзинкски комитет;

б) че от изтичането на гореспоменатия тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочената сума в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка за срока на забава, към която се добавят три процентни пункта;

7. *Отхвърля* останалата част от искането за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и оповестено писмено на 10 октомври 2019 г. в съответствие с правило 77 §§ 2 и 3 от Правилата на Съда.

Клаудиа Вестердик
Секретар

Ангелика Нусбергер
Председател